प्लॉट क्र. B6, B7, B8, B9 आणि B10, MIDC भाळेर, नंदुरबार, महाराष्ट्र

येथे

“कृषी रसायने आणि सेंद्रिय रसायने उत्पादन युनिट स्थापन”

प्रकल्पासाठी

कार्यकारी सारांश

प्रकल्पाचा प्रकार	ग्रीनफिल्ड प्रकल्प
EIA अधिसूचना, 2006 व त्यानंतरच्या सुधारित तरतुदींनुसार श्रेणी	प्रमुख: अनुसूची 5(b), श्रेणी A - कीटकनाशक उद्योग आणि कीटकनाशकांसाठी विशिष्ट मध्यवर्ती पदार्थ (फॉर्म्युलेशन वगळून) लघु: अनुसूची 5(f), श्रेणी B - कृत्रिम सेंद्रिय रसायन उद्योग (मूलभूत सेंद्रिय रसायने, इतर कृत्रिम सेंद्रिय रसायने आणि रासायनिक मध्यवर्ती पदार्थ)
TOR तपशील	TOR Identification No. TO26A2002MH5289981N दिनांक 02.04.2026
प्रस्तावित उत्पादन क्षमता	एकूण उत्पादन क्षमता: 663643.2 टन/वर्ष उत्पादने: 78600 टन/वर्ष (कीटकनाशक फॉर्म्युलेशन वगळून) उपउत्पादने: 585043.2 टन/वर्ष
प्रकल्पाची एकूण किंमत	₹ 600 कोटी
निरीक्षण कालावधी	डिसेंबर 2025 ते फेब्रुवारी 2026
NABET मान्यता क्रमांक	NABET/EIA/25-28/RA0465, दिनांक 25.11.2025 (वैधता - 23.11.2028 पर्यंत)

प्रकल्प प्रवर्तक

OFB Tech Limited

B-1102, संकल्प आयकॉनिक टॉवर, विक्रम नगर समोर, बोपल-अंबळी रोड, बोडकदेव, अहमदाबाद,

बोडकदेव, अहमदाबाद, गुजरात - 380054

ई-मेल: vishal.yadav@ofbusiness.in दूरध्वनी क्र.: 9415576183

पर्यावरणीय सल्लागार:

(मान्यताप्राप्त सल्लागार)

EQMS GLOBAL PVT LTD.

(पूर्वी EQMS India Pvt. Ltd. या नावाने ओळखली जाणारी)

304–305, तिसरा मजला, प्लॉट क्र. 16, रिशभ कॉर्पोरेट टॉवर,

कम्युनिटी सेंटर, कर्करडुमा, दिल्ली - 110092

दूरध्वनी: 011-42270087, 43062757

वेबसाइट: www.eqmsglobal.com ई-मेल: info@eqmsglobal.com

कार्यकारी सारांश

1. प्रस्तावना

OFB Tech Ltd. (पूर्वी OFB Tech Private Limited या नावाने ओळखली जाणारी) कंपनीची स्थापना सन 2015 मध्ये करण्यात आली. सुरुवातीला OfBusiness ही एकत्रीकरण आणि वित्तपुरवठा करणारी कंपनी म्हणून कार्यरत होती आणि कालांतराने धातू, रसायने, कृषी उत्पादने आणि वस्त्र व्यवसाय क्षेत्रात भारतातील आघाडीच्या आणि अत्यंत कार्यक्षम तंत्रज्ञानाधारित B2B वाणिज्य मंचांपैकी एक म्हणून विकसित झाली. भारतातील 26 राज्ये आणि 7 केंद्रशासित प्रदेशांमधील OfBusiness चे जाळे लघु, सूक्ष्म आणि मध्यम उद्योग तसेच इतर कंपन्यांना कच्चा माल आणि तयार उत्पादने सुरक्षितपणे प्राप्त व वाहतूक करण्यास मदत करत असून वाहतुकीतील प्रत्येक हालचालीवर डिजिटल पद्धतीने देखरेख ठेवण्यास सक्षम करते.

कंपनीने (OFB) **आता प्लॉट क्र. B6, B7, B8, B9 आणि B10, MIDC भाळेर, नंदुरबार, महाराष्ट्र येथे “कृषी रसायने आणि सेंद्रिय रसायने उत्पादन युनिट स्थापन” करण्याचा प्रस्ताव** मांडला आहे. या प्रकल्पांतर्गत कीटकनाशके आणि संबंधित मध्यवर्ती रसायने तसेच कृत्रिम सेंद्रिय आणि अजैविक रसायनांचे उत्पादन करण्यात येणार आहे. प्रकल्पामध्ये 18 प्रमुख गटांमध्ये विभागलेली एकूण 313 उत्पादने आणि त्यासोबत 43 उपउत्पादनांचे उत्पादन करण्यात येणार आहे. प्रस्तावित उत्पादने आणि उपउत्पादनांची तपशीलवार माहिती तसेच त्यांची उत्पादन क्षमता खालील **तक्ता 1.1** मध्ये दिलेली आहे.

तक्ता 1.1 : प्रकल्पाच्या प्रस्तावित उत्पादन क्षमतेचा तपशील

अनु. क्र.	तपशील	प्रस्तावित क्षमता (TPA)
1.	उत्पादने	78600
2.	उपउत्पादने	585043.2
एकूण		**663643.2**

एकूण प्रकल्प क्षेत्र **3,24,600 sqm** आहे. प्रस्तावित प्रकल्पामुळे तात्पुरत्या आणि कायमस्वरूपी अशा दोन्ही प्रकारच्या मिळून अंदाजे **1,025** रोजगार निर्मिती होणार आहे. प्रकल्पाचा एकूण खर्च **₹ 600 कोटी** आहे. **15 MW** वीजेची आवश्यकता महाराष्ट्र राज्य वीज वितरण कंपनी लिमिटेड (MSEDCL) यांच्याकडून पूर्ण केली जाईल. वीज पुरवठ्याच्या पर्यायी व्यवस्थेसाठी प्रत्येकी **1250 KVA** क्षमतेचे **4** डी.जी. संच स्थापित करण्यात येतील. प्रस्तावित प्रकल्पासाठी एकूण पाण्याची आवश्यकता **1421 KLD** इतकी असेल.**3,24,600 sqm**.

भारत सरकार (पर्यावरण, वन व हवामान बदल मंत्रालय - MoEF&CC) यांच्या पर्यावरण परिणाम मूल्यांकन (EIA) अधिसूचना, 2006 आणि त्यानंतरच्या सुधारित अधिसूचनांनुसार, प्रस्तावित प्रकल्प हा क्रियाकलाप 5(b) अंतर्गत श्रेणी A मध्ये समाविष्ट होत असून त्यासाठी नवी दिल्ली येथील MoEF&CC कडून पर्यावरणीय मंजुरी आवश्यक आहे. तसेच, हा प्रकल्प कृत्रिम सेंद्रिय रसायने आणि रासायनिक मध्यवर्ती पदार्थांच्या उत्पादनाशी संबंधित असल्यामुळे EIA अधिसूचना आणि त्यानंतरच्या सुधारित तरतुदींनुसार क्रियाकलाप 5(f) अंतर्गत लघु श्रेणीत देखील समाविष्ट करण्यात येतो.

प्रकल्पास **TOR ओळख क्रमांक TO26A2002MH5289981N** आणि **File No. IA-J-11011/89/2026-IA-II(I), दिनांक 02/04/2026** अन्वये मानक संदर्भ TOR मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत.

प्रस्तावित प्रकल्प नव्याने अधिसूचित औद्योगिक क्षेत्रात स्थापित करण्यात येत असल्याने **या प्रकल्पासाठी सार्वजनिक सुनावणी लागू आहे**. या प्रकल्पाशी संबंधित कोणताही परस्परसंबंधित प्रकल्प नाही. उत्पादनांचा तपशील खालील **तक्ता 1.2** मध्ये दिलेला आहे. प्रकल्पाची ठळक वैशिष्ट्ये खालील **तक्ता 1.3** मध्ये दर्शविण्यात आली आहेत.

तक्ता 1.2: उत्पादनांचा तपशील

अनु. क्र.	तपशील	प्रस्तावित क्षमता (TPA)
1.	कीटकनाशके	5500
2.	बुरशीनाशके	26700
3.	तणनाशके	18500
4.	वनस्पती वाढ नियंत्रक	500
5.	प्रगत विशिष्ट कीटकनाशक मध्यवर्ती पदार्थ	3400
6.	विशेष रसायने	7000
7.	इतर मध्यवर्ती पदार्थ	17000
एकूण उत्पादने		**78600**
एकूण उपउत्पादने		**585043.2**

तक्ता 1.3 : प्रकल्पाची ठळक वैशिष्ट्ये

अनु. क्र.	तपशील	एकक	वर्णन
1.	प्रकल्पाची एकूण किंमत	रुपये (कोटींमध्ये)	600
2.	उत्पादन	TPA	6,63,643.2 (उत्पाद- 78,600 + उपउत्पाद- 5,85,043.2)
3.	**क्षेत्राचा तपशील**		
i)	एकूण भूखंड क्षेत्र	m^2	3,24,600
ii)	हरित क्षेत्र	m^2	82,012.90 (एकूण भूखंड क्षेत्राच्या 25.27%)
4.	**लोकसंख्या**		
i)	कामगार / कर्मचारी	No.	1025 (कायमस्वरूपी - 715 तात्पुरते = 310)
5.	**सेवा तपशील आणि पर्यावरणीय बाबी**		
i)	एकूण पाण्याची आवश्यकता	KLD	1421
ii)	ताज्या पाण्याची आवश्यकता	KLD	717
iii)	सांडपाणी निर्मिती (घरगुती सांडपाणी आणि औद्योगिक सांडपाण्यासह)	KLD	921 (घरगुती सांडपाणी - 21 KLD; औद्योगिक सांडपाणी - 900 KLD)
iv)	सांडपाणी प्रक्रिया व्यवस्था / क्षमता	KLD	सांडपाणी प्रक्रिया प्रकल्प (STP) - 30 KLD सांडपाणी शुद्धीकरण प्रकल्प (ETP) - 850 KLD बहु-प्रभाव बाष्पीभवन प्रणाली (MEE) - 400 KLD विपरीत परासरण प्रणाली (RO) - 1000 KLD
v)	पुनर्प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचा पुनर्वापर	KLD	684
vi)	वीजेची आवश्यकता	MVA	15
vii)	डी.जी. संच (पर्यायी वीज व्यवस्था)	KVA	4x1250
viii)	बॉयलर	TPH	2 x 15
ix)	कोळशाची आवश्यकता	Kg/hr	कोळसा - 110 TPD / ब्रिकेट्स - 120 TPD

2. पर्यावरणाचे वर्णन

स्थळाची वैशिष्ट्ये

प्रकल्प स्थळ प्लॉट क्र. B6, B7, B8, B9 आणि B10, MIDC भाळेर, नंदुरबार, महाराष्ट्र येथे स्थित आहे. प्रकल्प एकूण **3,24,600 m² (32.46 हे.)** क्षेत्रावर स्थापित करण्यात येणार आहे. स्थळाच्या मध्यबिंदूचे समन्वय **अक्षांश** 21°23'17.25"N आणि **रेखांश** 74°19'30.89"E असे आहेत.

स्थळ MIDC भाळेर औद्योगिक क्षेत्रात स्थित आहे. प्रकल्प स्थळापासून राज्य महामार्ग SH-753B पश्चिम दिशेस 6.82 कि.मी. अंतरावर आहे. उमरडे आणि भाळेर ही सर्वात जवळील गावे असून ती अनुक्रमे पश्चिम दिशेस 1.55 कि.मी. आणि ईशान्य दिशेस 2.74 कि.मी. अंतरावर आहेत. सर्वात जवळचे रेल्वे स्थानक चौपाळे रेल्वे स्थानक असून ते प्रकल्प स्थळापासून नैऋत्य दिशेस 3.29 कि.मी. अंतरावर आहे. प्रकल्प स्थळाच्या सर्वात जवळील विमानतळ शिरपूर विमानतळ असून ते आग्नेय दिशेस 64.92 कि.मी. अंतरावर आहे.

प्रकल्प स्थळाच्या 10 कि.मी. परिसरात राष्ट्रीय उद्यान, वन्यजीव अभयारण्य, हत्ती / व्याघ्र राखीव क्षेत्र, प्राण्यांचे स्थलांतर मार्ग किंवा पाणथळ क्षेत्र यांसारखे कोणतेही पर्यावरणीयदृष्ट्या संवेदनशील घटक उपलब्ध नाहीत.

भूरचना आणि हवामानशास्त्रीय स्थिती

प्रकल्प स्थळाचा भूभाग मध्यम स्वरूपाचा चढ-उतार असलेला आहे. स्थळाच्या उत्तरेकडील भागात तुलनेने कमी उंची असून दक्षिण आणि नैऋत्य भागाकडे उंची वाढलेली आढळते. स्थळाची उंची समुद्रसपाटीपासून 216 ते 237 amsl दरम्यान आहे.

तापमान: नंदुरबार येथील जवळच्या IMD केंद्राची हवामानविषयक माहिती अपुरी उपलब्ध असल्याने अभ्यास क्षेत्राच्या प्रादेशिक हवामानाच्या मूल्यमापनासाठी IMD जळगाव केंद्राची दीर्घकालीन हवामानविषयक माहिती (1991-2020) विचारात घेण्यात आली आहे. या प्रदेशात उष्णकटिबंधीय हवामान असून उष्ण उन्हाळा, मध्यम स्वरूपाचा पावसाळा आणि सौम्य हिवाळा अनुभवास येतो. कमाल तापमान 29.8°C ते 42.3°C दरम्यान तर किमान तापमान 11.2°C ते 26.7°C दरम्यान राहते. उन्हाळी हंगामात (मार्च-जून) तापमान सातत्याने वाढत जाते आणि एप्रिल–मे महिन्यांत सर्वाधिक उष्णतेची स्थिती अनुभवास येते. जून महिन्यात नैऋत्य मोसमी पावसाच्या प्रारंभानंतर तापमानात घट आणि आर्द्रतेत वाढ जाणवते.

सापेक्ष आर्द्रता: प्रदेशात सापेक्ष आर्द्रतेमध्ये ऋतूनुसार स्पष्ट बदल दिसून येतो. सकाळच्या वेळेतील सर्वाधिक सापेक्ष आर्द्रता साधारणपणे ऑगस्ट महिन्यात (सुमारे 87%) नोंदविली जाते, तर सर्वात कमी मूल्ये पूर्व-मोसमी उन्हाळी कालावधीत एप्रिल महिन्यात (सुमारे 51%) आढळतात. नैऋत्य मोसमी पावसाळ्यात (जून-सप्टेंबर) वातावरणातील आर्द्रतेचे प्रमाण वाढल्यामुळे सकाळी सुमारे 73-87% आणि संध्याकाळी 67-74% आर्द्रता राहते. पावसानंतरच्या कालावधीत (ऑक्टोबर-नोव्हेंबर) मध्यम आर्द्रता नोंदविली जाते, तर पूर्व-मोसमी कालावधीत (मार्च-मे) उच्च तापमान आणि कमी वातावरणीय आर्द्रतेमुळे तुलनेने कोरडी परिस्थिती राहते.

पर्जन्यमान: नंदुरबार जिल्ह्याचे सरासरी वार्षिक पर्जन्यमान सुमारे 759 मि.मी. आहे. नैऋत्य मोसमी पावसाळा (जून-सप्टेंबर) हा वार्षिक पर्जन्यमानाचा प्रमुख कालावधी असून एकूण पावसापैकी सुमारे 85-90% पाऊस याच काळात पडतो. जुलै हा सर्वाधिक पावसाचा महिना असून त्यानंतर ऑगस्ट महिन्याचा क्रम लागतो. पूर्व-मोसमी कालावधीत अधूनमधून संवहनजन्य पावसाच्या सरी पडतात, तर पावसानंतरच्या हंगामात मर्यादित पर्जन्यमान

नोंदविले जाते. हिवाळ्यातील पर्जन्यमान साधारणतः अत्यल्प असून ते प्रसंगी पश्चिमी व्यत्यय आणि इतर हवामान प्रणालींमुळे होते.

वाऱ्याचा वेग आणि दिशा: जिल्ह्यातील सरासरी वाऱ्याचा वेग 5.5 कि.मी./तास (नोव्हेंबर) ते 18.9 कि.मी./तास (मे) दरम्यान राहतो. वर्षातील बहुतांश कालावधीत वाऱ्याची प्रमुख दिशा पश्चिमेकडील (W) असते. तथापि, हिवाळ्यात वाऱ्याची दिशा प्रामुख्याने पूर्व (E) आणि आग्नेय (SE) दिशेकडे बदलते, ज्यामुळे या कालावधीत ऋतुनुसार दिशाबदल स्पष्टपणे दिसून येतो.

शांत कालावधी आणि ढगांचे आच्छादन: विशेषतः हिवाळी महिन्यांमध्ये शांत वातावरणीय स्थिती वारंवार आढळून येते. डिसेंबर महिन्यात सकाळच्या वेळेत सर्वाधिक 59 शांत कालावधी नोंदविण्यात आले. पूर्व-मोसमी कालावधीत ढगांचे आच्छादन अत्यल्प (सरासरी 0.7-2.0 ओक्टा) असून पावसाळी हंगामात ते सर्वाधिक (4.4-6.4 ओक्टा) आढळते, जे पर्जन्यमानाच्या वितरणाशी सुसंगत आहे.

आधारभूत कालावधी

आधारभूत पर्यावरणीय माहिती संकलन **1 डिसेंबर 2025 ते 28 फेब्रुवारी 2026** या कालावधीत करण्यात आले. प्रस्तावित प्रकल्प स्थळाभोवती 10 कि.मी. त्रिज्येतील क्षेत्र EIA अभ्यासासाठी परिणाम क्षेत्र म्हणून विचारात घेण्यात आले आहे. प्रकल्प स्थळाभोवतीच्या 10 कि.मी. परिसरासाठी प्राथमिक आणि दुय्यम माहिती संकलित करण्यात आली.

स्थळविशिष्ट हवामानविषयक माहिती

तापमान - अभ्यास कालावधीत किमान दैनंदिन तापमान 9.41° C आणि कमाल दैनंदिन तापमान 36.35° C नोंदविण्यात आले.
वाऱ्याचा वेग - 6.2 - 7.7 m/s
वाऱ्याची दिशा - प्रमुख वाऱ्याची दिशा पश्चिमेकडील आहे.

मृदा गुणवत्ता

अभ्यास क्षेत्रातील मृदा गुणवत्ता तपासण्यासाठी सात ठिकाणांवर निरीक्षण करण्यात आले. N, P आणि K साठी पोषकतत्त्व निर्देशांक मूल्यांच्या आधारे अभ्यास क्षेत्रातील मातीची सुपीकता ***"कमी ते मध्यम" श्रेणीत*** येते. मातीमध्ये सेंद्रिय कार्बनचे प्रमाण मध्यम असून ती कृषी उपक्रमांना मध्यम प्रमाणात आधार देण्यास सक्षम आहे. अभ्यास क्षेत्रातील आणि प्रकल्प स्थळावरील मातीचे स्वरूप तटस्थ ते किंचित क्षारीय असून pH मूल्ये 7.15 ते 7.68 दरम्यान आहेत. विद्युत चालकता मूल्ये (410-442 µmhos/cm) दर्शवितात की माती क्षाररहित स्वरूपाची आहे. मातीचा पोत प्रामुख्याने चिकणमाती प्रकारचा असून तिची पाणी धारण क्षमता चांगली आहे.

जल गुणवत्ता (भूजल आणि पृष्ठीय जल)

निरीक्षण कालावधीत अभ्यास क्षेत्रातील विविध ठिकाणांवरून भूजलाचे सात नमुने संकलित करण्यात आले. या नमुन्यांचे भौतिक-रासायनिक, जीवाणुविषयक आणि जड धातू घटकांसाठी विश्लेषण करण्यात आले. विश्लेषणातील सर्व घटक IS 10500:2012 अंतर्गत निर्धारित अनुमत मर्यादेत आढळले. जड धातू आणि विषारी घटक हे शोध मर्यादेपेक्षा कमी किंवा निर्धारित मानकांच्या मर्यादेत होते, तर सर्व नमुन्यांमध्ये टोटल कोलिफॉर्म आणि E. coli आढळले नाहीत. एकूणच, अभ्यास क्षेत्रातील भूजल गुणवत्ता चांगली असून आवश्यकतेनुसार पारंपरिक प्रक्रिया आणि निर्जंतुकीकरणानंतर ते पिण्यास योग्य आहे.

जवळील जलस्रोतांमधून पृष्ठीय जलाचे चार नमुने घेऊन त्यांचे भौतिक-रासायनिक आणि जीवाणुविषयक विश्लेषण करण्यात आले. निष्कर्षानुसार विविध ठिकाणांमध्ये जलगुणवत्तेमध्ये फरक दिसून आला असून pH मूल्ये स्वीकारार्ह मर्यादेत आणि विरघळलेल्या प्राणवायूचे प्रमाण 4.4 ते 6.2 mg/L दरम्यान होते. pH, DO, BOD आणि टोटल कोलिफॉर्म मूल्यांची CPCB च्या "पृष्ठीय पाण्यावर आधारित वर्गीकरण वापरा" निकषांशी तुलना केल्यावर पृष्ठीय जल सर्वसाधारणपणे 'C' वर्गात आढळले, ज्याचा अर्थ पारंपरिक प्रक्रिया आणि निर्जंतुकीकरणानंतर ते पिण्याच्या पाण्याचा स्रोत म्हणून वापरता येऊ शकते.

<u>वायू गुणवत्ता</u>

प्रमुख वाऱ्याची दिशा, लोकसंख्या केंद्रे आणि संवेदनशील स्थळे विचारात घेऊन अभ्यास क्षेत्रातील सात ठिकाणी वातावरणीय वायू गुणवत्ता निरीक्षण करण्यात आले. अभ्यास कालावधीत PM_{10}, $PM_{2.5}$, SO_2, NO_2, NH_3 आणि CO यांचे निरीक्षण करण्यात आले. PM_{10}, $PM_{2.5}$, SO_2, NO_2, NH_3 आणि CO यांची कमाल 98 व्या पर्सेंटाइल एकाग्रता अनुक्रमे 82 $\mu g/m^3$, 46 $\mu g/m^3$, 9.0 $\mu g/m^3$, 14.2 $\mu g/m^3$, <20 $\mu g/m^3$ आणि 0.23 mg/m^3 इतकी नोंदविण्यात आली. निरीक्षणातील सर्व घटक राष्ट्रीय वातावरणीय वायू गुणवत्ता मानके (NAAQS), 2009 अंतर्गत निर्धारित मर्यादेत आढळले. निष्कर्षांनुसार अभ्यास क्षेत्रातील वातावरणीय वायू गुणवत्ता चांगली असून कणीय पदार्थ हे प्रमुख प्रदूषक होते, तर वायुरूप प्रदूषकांचे प्रमाण तुलनेने कमी होते.

<u>ध्वनी</u>

अभ्यास क्षेत्रातील औद्योगिक, व्यापारी आणि निवासी क्षेत्रांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या सात ठिकाणी ध्वनी निरीक्षण करण्यात आले. दिवसाच्या वेळेतील वातावरणीय ध्वनी पातळी 50.5 dB(A) ते 63.8 dB(A) दरम्यान नोंदविण्यात आली, तर रात्रीची ध्वनी पातळी 38.2 dB(A) ते 52.6 dB(A) दरम्यान होती. सर्व निरीक्षण स्थळांवरील ध्वनी पातळी संबंधित भूवापर श्रेणींसाठी निर्धारित राष्ट्रीय वातावरणीय ध्वनी गुणवत्ता मानकांच्या मर्यादेत आढळली.

<u>जैविक पर्यावरण</u>

प्रस्तावित प्रकल्प स्थळ MIDC भाळेर, गाव - भाळेर, तालुका व जिल्हा - नंदुरबार येथे स्थित आहे. 10 कि.मी. अभ्यास क्षेत्रामध्ये दक्षिण व नैऋत्य भागात सातपुडा पर्वतरांगांच्या पायथ्याशी संबंधित डोंगराळ प्रदेशात राखीव वनाचा काही भाग आढळतो, तर परिसरात इतर कोणतेही राखीव किंवा संरक्षित वन नोंदलेले नाही. या भागातील वनस्पतींवर प्रामुख्याने शेती पद्धती आणि प्रदेशातील अर्ध-शुष्क हवामानाचा प्रभाव आहे. हा भाग दख्खन पठाराच्या दक्षिण उष्णकटिबंधीय शुष्क पानगळीच्या वनस्पती पट्ट्यात येतो, जिथे शेती आणि मानवी वसाहतींमुळे नैसर्गिक वनस्पतींमध्ये मोठ्या प्रमाणावर बदल झाला आहे.

वनस्पती संपदा: प्रस्तावित स्थळ प्रामुख्याने ओसाड जमिनीचे असून येथे नैसर्गिक वनस्पती विरळ प्रमाणात आढळतात. प्रकल्प स्थळावर दाट जंगल, अधिसूचित वनक्षेत्र किंवा मोठ्या आकाराची झाडे नाहीत. विद्यमान वनस्पतींमध्ये मुख्यतः *प्रोसोफिस जुलिफ्लोरा, युफोर्बिया तसेच बुटिया मोनोस्पर्मा यांसारख्या झुडपी* वनस्पतींचा समावेश आहे.

संरक्षक क्षेत्रातील वनस्पती: 10 कि.मी. अभ्यास क्षेत्र प्रामुख्याने कृषीप्रधान स्वरूपाचे असून एकूण क्षेत्रापैकी सुमारे 54.95% क्षेत्र शेतीखाली आहे. त्यानंतर खुली झुडपी जमीन (28.25%), वनस्पती आच्छादन (9.53%),

वस्ती क्षेत्र (6.77%) आणि जलक्षेत्र (0.51%) आहे. त्यामुळे या भागातील पर्यावरणीय रचना मुख्यतः कृषी उपक्रमांवर आधारित असून नैसर्गिक वनस्पती विखुरलेल्या वनक्षेत्रांमध्ये, झुडपी प्रदेशात, गावांच्या सामायिक जमिनींवर, रस्त्याकडील लागवडीमध्ये आणि नदीकिनारी भागात मर्यादित आहेत.

नैसर्गिक वनस्पतींमध्ये प्रामुख्याने टेक्टोना ग्रँडिस, मधुका लाँगिफोलिया, अकॅशिया कॅटेचू, अकॅशिया निलोटिका, अझाडिरॅक्टा इंडिका, बुटिया मोनोस्पर्मा, डायोस्पायरोस मेलॅनॉक्सायलॉन, टर्मिनॅलिया टोमेंटोसा, टेरोकार्पस मार्सुपियम, टर्मिनॅलिया अर्जुना आणि सिझिजियम क्युमिनी या शुष्क पानगळीच्या प्रदेशातील वैशिष्ट्यपूर्ण प्रजातींचा समावेश आहे. झुडपी वनस्पतींमध्ये विशेषतः लँटाना कॅमारा, कॅरिसा कॅरँडस, प्रोसोपिस जुलिफ्लोरा, व्हिटेक्स निगुंडो आणि सेना ऑरिक्युलाटा या प्रजाती प्रामुख्याने झुडपी व अवनत अधिवासांमध्ये आढळतात. गवताळ स्तरामध्ये सायनोडॉन डॅक्टिलॉन, हेटेरोपोगॉन कॉन्टोर्टस, डायकॅन्थियम ॲन्युलॅटम, ॲप्लुडा म्युटिका तसेच पावसाळ्यात वाढणाऱ्या इतर गवत व औषधी वनस्पतींचा समावेश आहे.

कृषी क्षेत्रांमध्ये कापूस, सोयाबीन, मका, ज्वारी, बाजरी, तूर, मूग, उडीद, गहू आणि हरभरा यांसारख्या पिकांची लागवड केली जाते, तर निवडक ठिकाणी आंबा, पेरू, केळी, पपई आणि लिंबूवर्गीय फळबागा आढळतात.

एकूणच, अभ्यास क्षेत्राचे पर्यावरणीय स्वरूप हे सुधारित कृषी परिसंस्थेचे असून त्यामध्ये शुष्क पानगळीच्या वनस्पती व झुडपी प्रदेशांचे विखुरलेले पट्टे आढळतात. या क्षेत्रात कोणतीही विशेष पर्यावरणीय संवेदनशीलता दिसून येत नाही आणि येथे मुख्यतः कृषी व अर्ध-नैसर्गिक अधिवासाशी जुळवून घेतलेल्या सामान्य वनस्पती प्रजाती आढळतात.

सस्तन प्राणी: अभ्यास क्षेत्राभोवतीचा बहुतांश भूभाग (प्रकल्प स्थळाभोवती 10 कि.मी. त्रिज्येतील क्षेत्र) शेती तसेच निवासी किंवा व्यापारी वापराखाली आहे. प्रकल्प स्थळाच्या 10 कि.मी. अभ्यास क्षेत्रात कोणतेही राष्ट्रीय उद्यान, वन्यजीव अभयारण्य किंवा जैवमंडल राखीव क्षेत्र नाही. त्यामुळे वन्यजीवांची उपस्थिती सामान्यतः आढळणाऱ्या प्राण्यांपुरती मर्यादित आहे. या भागात कोणतेही लक्षणीय मांसाहारी किंवा शाकाहारी वन्यप्राणी आढळत नाहीत. या भागात नोंदविलेले सामान्य वन्य सस्तन प्राण्यांमध्ये इंडियन फॉक्स (व्हल्पेस बेंगालेन्सिस), कॉमन मंगूस (हर्पेस्टेस एडवर्डसी), इंडियन हेअर (लेपस निग्रिकॉलिस), नीलगाय (बोसेलॅफस ट्रॅगोकेमेलस), खारी आणि फ्रूट बॅट्स यांचा समावेश आहे.

<u>RET सस्तन प्राणी:</u> भारतीय वन्यजीव संरक्षण अधिनियम, 1972 आणि 2022 मधील सुधारित तरतुदींनुसार विविध प्राण्यांना वेगवेगळ्या संरक्षण श्रेणी देण्यात आल्या आहेत. नोंदविलेल्या सस्तन प्राण्यांपैकी फेलिस चॉस आणि हायस्ट्रिक्स इंडिका या दोन प्रजाती अनुसूची-I अंतर्गत समाविष्ट आहेत. नोंदविलेल्या प्रजातींची आययूसीएन रेड डेटा बुकशी पडताळणी करण्यात आली असून या अभ्यासात नोंदविलेले बहुतांश प्राणी "लीस्ट कन्सर्न" (कमी चिंतेची बाब/कमी धोका असलेली श्रेणी) या श्रेणीत आढळले.

<u>सरपटणारे प्राणी:</u> उभयचर आणि सरपटणाऱ्या प्राण्यांचे सर्वेक्षण सस्तन प्राणी आणि पक्ष्यांसाठी निश्चित केलेल्या त्याच ट्रान्सेक्ट पद्धतीने करण्यात आले. वनस्पतीयुक्त क्षेत्रे आणि इतर संभाव्य अधिवासांमध्येही नमुना संकलन करण्यात आले. अभ्यास क्षेत्रात 2 उभयचर प्रजाती, 5 सापांच्या प्रजाती आणि 2 सरड्यांच्या प्रजाती नोंदविण्यात आल्या असून त्यापैकी रसेल्स व्हायपर आणि रॅट स्नेक या प्रजाती भारतीय वन्यजीव संरक्षण अधिनियम, 1972 (डिसेंबर 2022 सुधारणा) अंतर्गत अनुसूची-I मध्ये समाविष्ट आहेत. IUCN (2010) निकषांनुसार अभ्यास क्षेत्रात कोणतीही RET प्रजाती आढळलेली नाही.

या भागात एकूण 05 अनुसूची-I प्रजाती आढळल्या आहेत - इंडियन क्रेस्टेड पोर्क्युपाइन (हायस्ट्रिक्स इंडिका), जंगल कॅट (फेलिस चॉस), रसेल्स व्हायपर (व्हायपेरा रसेलिस), रॅट स्नेक (कोलुब्रिडी) आणि इंडियन पीफाउल (पावो क्रिस्टेटस). यासाठी संवर्धन आराखडा स्वतंत्रपणे सादर करण्यात येईल.

सामाजिक-आर्थिक स्थिती

सामाजिक-आर्थिक प्रोफाइल (2 कि.मी. अभ्यास क्षेत्र) - सारांश

2 कि.मी. अभ्यास क्षेत्रामध्ये वडवड आणि उमरडे खुर्द या दोन गावांचा समावेश असून, या क्षेत्रात एकूण 541 कुटुंबांमध्ये 2,771 लोक वास्तव्यास आहेत. एकूण लिंग गुणोत्तर प्रति 1,000 पुरुषांमागे 969 महिलांचे आहे. अनुसूचित जातींचे प्रमाण एकूण लोकसंख्येच्या 3.39% असून अनुसूचित जमातींचे प्रमाण 32.44% आहे, ज्यावरून या क्षेत्रात लक्षणीय आदिवासी लोकसंख्या असल्याचे दिसून येते. एकूण साक्षरता दर 59.79% असून साक्षरतेमध्ये स्त्री-पुरुषांमध्ये लक्षणीय अंतर आढळते. मुख्य कामगारांचे प्रमाण एकूण लोकसंख्येच्या 56.29% इतके असून शेती व संबंधित उपक्रम हे या भागातील उपजीविकेचे प्रमुख साधन असल्याचे दिसून येते. प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण सुविधा, पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा आणि रस्ते संपर्क यांसारख्या मूलभूत सुविधा उपलब्ध आहेत; तथापि, आरोग्य सुविधा आणि उच्च माध्यमिक शिक्षण संस्था मूळ गावांमध्ये उपलब्ध नसून या सेवांसाठी नागरिक मोठ्या प्रमाणावर नंदुरबार शहरावर अवलंबून आहेत. एकूणच, या क्षेत्राचे सामाजिक-आर्थिक स्वरूप प्रामुख्याने ग्रामीण आणि कृषीप्रधान असून आरोग्य सेवा, शिक्षण आणि उपजीविका सहाय्यक पायाभूत सुविधांमध्ये सुधारणा करण्यास वाव आहे.

सामाजिक-आर्थिक प्रोफाइल (10 कि.मी. अभ्यास क्षेत्र) - सारांश

10 कि.मी. अभ्यास क्षेत्रामध्ये **43 गावे/शहरे** समाविष्ट असून, या क्षेत्रात एकूण 37,017 कुटुंबांमध्ये 191,282 लोक वास्तव्यास आहेत. एकूण लिंग गुणोत्तर **प्रति 1,000 पुरुषांमागे 948 महिलांचे आहे**. अनुसूचित जातींचे प्रमाण **6.50%** असून **अनुसूचित जमातींचे प्रमाण 26.42%** आहे, ज्यावरून या प्रदेशात आदिवासी लोकसंख्या लक्षणीय प्रमाणात असल्याचे दिसून येते. एकूण **साक्षरता दर 68.82%** असून शिक्षणाची पातळी मध्यम स्वरूपाची असल्याचे दिसून येते. मुख्य कामगारांचे प्रमाण एकूण लोकसंख्येच्या **34.66%** असून काम न करणाऱ्या लोकांचे प्रमाण **60.88%** आहे. शेती, मजुरी, घरगुती उपक्रम आणि इतर सेवा क्षेत्रे ही उपजीविकेची प्रमुख साधने आहेत. शैक्षणिक संस्था, पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा, रस्ते संपर्क, दळणवळण व्यवस्था, बँकिंग सेवा आणि वीजपुरवठा यांसारख्या मूलभूत पायाभूत सुविधा अभ्यास क्षेत्रात सर्वसाधारणपणे उपलब्ध आहेत; तथापि, प्रगत आरोग्य सेवा आणि विशेष वैद्यकीय सुविधा मुख्यतः नंदुरबार शहरात केंद्रित आहेत. एकूणच, अभ्यास क्षेत्राचे सामाजिक-आर्थिक स्वरूप प्रामुख्याने ग्रामीण-कृषीप्रधान असून पायाभूत सुविधा आणि सामाजिक विकासाचा स्तर मध्यम स्वरूपाचा आहे.

3. अपेक्षित पर्यावरणीय परिणाम आणि प्रतिबंधात्मक उपाययोजना

वायू प्रदूषण

बांधकाम टप्प्यात जागेची पूर्वतयारी, उत्खनन, पायाभूत कामे, बांधकाम वाहनांची हालचाल, बांधकाम साहित्याची वाहतूक व साठवण, बांधकाम उपकरणांचे संचालन आणि DG संच यांच्या वापरामुळे वायू गुणवत्तेवर परिणाम होण्याची अपेक्षा आहे. या उपक्रमांमुळे उडणारी धूळ तसेच PM_{10}, $PM_{2.5}$, SO_2, NO_x आणि CO यांसारख्या वायुरूप उत्सर्जनांची निर्मिती होऊ शकते. हे परिणाम स्थानिक, तात्पुरते आणि मुख्यतः बांधकाम कालावधीपुरते मर्यादित असतील. परिणाम कमी करण्यासाठी रस्ते आणि बांधकाम क्षेत्रांवर नियमित

पाणी फवारणी केली जाईल, बांधकाम साहित्य आच्छादित स्थितीत साठवले जाईल, वाहने आणि यंत्रसामग्रीची योग्य देखभाल केली जाईल तसेच सैल साहित्य वाहून नेणारी वाहने झाकून ठेवली जातील.

कार्यरत टप्प्यात बॉयलर, थर्मिक फ्लुइड हीटर, प्रक्रिया वायू निस्सारण बिंदू, साहित्य हाताळणी प्रक्रिया, विद्रावक हाताळणी, कोळसा हाताळणी प्रणाली, DG संच आणि वाहनांच्या हालचालींमधून उत्सर्जन होऊ शकते. वायू प्रदूषकांमध्ये कणीय पदार्थ, SO_2, NO_x, CO, VOCs, मिथेन हायड्रोकार्बन आणि अमिथेन हायड्रोकार्बन यांचा समावेश असू शकतो. वायू गुणवत्ता नमुना अभ्यासानुसार प्रदूषकांच्या जमिनीवरील अतिरिक्त एकाग्रतेचे प्रमाण निर्धारित राष्ट्रीय वातावरणीय वायू गुणवत्ता मानकांच्या मर्यादेत राहील. यासाठी इलेक्ट्रोस्टॅटिक प्रिसिपिटेटर (ESP), स्क्रबर, धूळ संकलक, बंद रिऍक्टर प्रणाली, वायू हाताळणी यंत्रणा आणि योग्य उंचीच्या चिमण्या यांसारखी वायू प्रदूषण नियंत्रण साधने उपलब्ध करून दिली जातील. धूळ नियंत्रणासाठी कोळसा हाताळणी प्रणालीमध्ये आच्छादित कन्वेयर आणि पाणी फवारणी व्यवस्था उपलब्ध असेल. नियामक मानकांचे पालन सुनिश्चित करण्यासाठी सतत वातावरणीय वायू गुणवत्ता निरीक्षण प्रणाली (CAAQMS) आणि चिमणी उत्सर्जन निरीक्षण प्रणाली स्थापित करण्यात येतील.

ध्वनी पर्यावरण

बांधकाम टप्प्यात उत्खनन कामे, बांधकाम उपकरणांचे संचालन, DG संच, वाहतूक वाहने तसेच माल चढविणे–उतारण्याच्या प्रक्रियांमुळे ध्वनी निर्माण होईल. हे परिणाम तात्पुरते आणि बांधकाम स्थळाच्या परिसरापुरते मर्यादित असतील. शक्य तितक्या प्रमाणात बांधकाम उपक्रम दिवसाच्या वेळेतच करण्यात येतील. ध्वनी पातळी कमी करण्यासाठी उपकरणे आणि वाहनांची योग्य देखभाल सुनिश्चित केली जाईल. ज्या कामगारांना जास्त ध्वनी पातळीचा सामना करावा लागतो त्यांना ईयरप्लग किंवा ईयरमफ़ उपलब्ध करून दिले जाईल तसेच कामांच्या फेरबदलाद्वारे त्यांचा संपर्क कालावधी नियंत्रित केला जाईल.
कार्यरत टप्प्यात कॉम्प्रेसर, ब्लोअर, पंप, व्हॅक्यूम पंप, ड्रायर, शीतकरण प्रणाली, DG संच आणि इतर प्रक्रिया उपकरणे हे ध्वनीचे स्रोत असतील. आवश्यकतेनुसार ध्वनीरोधक कवच, कंपन नियंत्रण पॅड, सायलेंसर आणि ध्वनीरोधक आवरण उपलब्ध करून दिले जाईल. उपकरणांची कार्यक्षमता टिकवण्यासाठी प्रतिबंधात्मक देखभाल कार्यक्रम राबविण्यात येतील. प्रकल्पाच्या सीमाभोवती विकसित केलेला हरित पट्टा प्रभावी ध्वनी प्रतिबंधक म्हणून कार्य करेल. प्रस्तावित उपाययोजनांमुळे प्रकल्पाच्या सीमारेषेवरील ध्वनी पातळी निर्धारित मानकांच्या मर्यादेत राहण्याची अपेक्षा आहे.

जल पर्यावरण

बांधकाम टप्प्यात काँक्रीट क्युरिंग, साहित्य मिश्रण, धूळ नियंत्रण आणि बांधकाम कामगारांच्या घरगुती वापरासाठी पाण्याची आवश्यकता असेल. या टप्प्यात निर्माण होणारे सांडपाणी कमी प्रमाणात असेल आणि त्याचे व्यवस्थापन योग्य स्वच्छता सुविधांद्वारे केले जाईल. जलस्रोतांवरील परिणाम तात्पुरता आणि नगण्य राहण्याची अपेक्षा आहे.
कार्यरत टप्प्यात प्रक्रिया संचालन, शीतकरण प्रणाली, बॉयलर, धुलाई कामे, घरगुती वापर आणि बागकामासाठी पाण्याचा वापर केला जाईल. प्रक्रिया संचालन, कूलिंग टॉवर ब्लोडाउन, बॉयलर ब्लोडाउन, उपकरण धुलाई, उपयुक्तता विभाग आणि घरगुती सांडपाणी यांमधून सांडपाणी निर्माण होईल. प्रकल्पात ETP, STP, RO, MEE आणि संबंधित प्रक्रिया सुविधांचा समावेश असलेली सर्वसमावेशक सांडपाणी व्यवस्थापन प्रणाली प्रस्तावित करण्यात आली आहे. उच्च COD/TDS आणि कमी COD/TDS प्रवाह स्वतंत्रपणे वर्गीकृत करून त्यांच्यावर स्वतंत्र प्रक्रिया केली जाईल. प्रक्रिया केलेले सांडपाणी पूर्णपणे पुनर्वापर करून प्रकल्प परिसरातच वापरले जाईल. प्रकल्प शून्य द्रव विसर्ग (ZLD) तत्त्वावर कार्य करेल, ज्यामुळे प्रकल्पाच्या सीमेबाहेर कोणतेही सांडपाणी सोडले जाणार नाही आणि पृष्ठभागीय तसेच भूजल स्रोतांवरील परिणाम कमीत कमी राहतील.

जमिनीचे पर्यावरण आणि मृदा गुणवत्ता

बांधकाम टप्प्यात उत्खनन कामे, बांधकाम साहित्याची साठवण, वाहनांची हालचाल, इंधन व स्नेहकांची अपघाती गळती तसेच बांधकामातील अवशेषांच्या विल्हेवाटीमुळे जमीन आणि मृदेवर तात्पुरते परिणाम होऊ शकतात. उत्खननातून निर्माण होणारा वरचा सुपीक मृदास्तर स्वतंत्रपणे जतन करून त्याचा वापर सुशोभीकरण आणि हरित पट्टा विकासासाठी करण्यात येईल. बांधकामातून निर्माण होणारा कचरा वर्गीकृत करून अधिकृत संस्थांमार्फत त्याची विल्हेवाट लावण्यात येईल.
कार्यरत टप्प्यात रसायने, घातक कचरा, सांडपाणी, इंधन आणि तेल यांच्या अपघाती गळतीमुळे जमीन आणि मृदा गुणवत्तेवर संभाव्य परिणाम होऊ शकतात. दूषितीकरण टाळण्यासाठी सर्व रसायन साठवण क्षेत्रे, घातक कचरा साठवण सुविधा आणि प्रक्रिया यंत्रणांना अभेद्य फरशी व योग्य जलनिस्सारण व्यवस्था उपलब्ध करून दिली जाईल. घातक कचरा निश्चित केलेल्या क्षेत्रात साठवून अधिकृत पुनर्प्रक्रिया संस्थांमार्फत किंवा TSDF सुविधांमार्फत त्याची विल्हेवाट लावली जाईल. गळती शोध प्रणाली, गळती प्रतिबंधक उपाययोजना आणि आपत्कालीन प्रतिसाद कार्यपद्धती राबविण्यात येतील. या उपाययोजनांमुळे जमीन किंवा मृदा गुणवत्तेवर कोणताही लक्षणीय प्रतिकूल परिणाम अपेक्षित नाही.

घन व घातक कचरा व्यवस्थापन

बांधकाम टप्प्यात उत्खननातून निघालेली माती, काँक्रीट अवशेष, भंगार धातू, लाकूड, प्लास्टिक, पॅकेजिंग साहित्य आणि घरगुती कचरा निर्माण होईल. पुनर्वापरयोग्य साहित्य वर्गीकृत करून शक्य त्या ठिकाणी पुन्हा वापरले जाईल. उर्वरित कचऱ्याची विल्हेवाट अधिकृत विक्रेते आणि स्थानिक संस्थांमार्फत लावण्यात येईल.
कार्यरत टप्प्यात घातक कचरा, प्रक्रिया अवशेष, ETP गाळ, वापरलेले तेल, टाकाऊ कंटेनर, वापरून उरलेले विद्रावक आणि महानगरपालिका घनकचरा निर्माण होईल. घातक कचरा निश्चित घातक कचरा साठवण क्षेत्रात गळती संकलन व्यवस्थेसह साठवला जाईल आणि अधिकृत पुनर्प्रक्रिया संस्था किंवा TSDF सुविधांमार्फत त्याची विल्हेवाट लावली जाईल. कचरा निर्मिती कमी करण्यासाठी आणि संसाधन पुनर्प्राप्ती वाढवण्यासाठी विद्रावक पुनर्प्राप्ती प्रणाली बसविण्यात येईल. घनकचऱ्याचे व्यवस्थापन घनकचरा व्यवस्थापन नियम, 2016 नुसार केले जाईल. संपूर्ण प्रकल्प कालावधीत कचऱ्याचे योग्य वर्गीकरण, साठवण, वाहतूक आणि विल्हेवाट पद्धती अवलंबल्या जातील.

पर्यावरणीय परिसंस्था आणि जैवविविधता

बांधकाम टप्प्यात धूळ उत्सर्जन आणि मानवी हालचालींमुळे जवळील वनस्पती आणि प्राणिजीवनावर तात्पुरते परिणाम होऊ शकतात. तथापि, हे परिणाम स्थानिक आणि अल्पकालीन स्वरूपाचे असतील. प्रस्तावित प्रकल्पात कोणत्याही वृक्षतोडीचा समावेश नाही. नियमित पाणी फवारणी आणि हरित पट्टा विकासाद्वारे वनस्पतींवरील धुळीचे साचणे कमी केले जाईल.
कार्यरत टप्प्यात वायू उत्सर्जन, ध्वनीनिर्मिती आणि कचरा व्यवस्थापन क्रियांमुळे पर्यावरणीय संसाधनांवर परिणाम होऊ शकतो. तथापि, प्रदूषकांची अंदाजित एकाग्रता निर्धारित मर्यादेत राहील आणि कोणताही लक्षणीय पर्यावरणीय परिणाम अपेक्षित नाही. प्रकल्पात शून्य द्रव विसर्ग प्रणालीचा अवलंब करण्यात आला असून सर्व कचऱ्याचे व्यवस्थापन वैधानिक आवश्यकतांनुसार केले जाईल. स्थानिक जैवविविधता वाढवण्यासाठी आणि पर्यावरणीय गुणवत्ता सुधारण्यासाठी प्रकल्प परिसरात मोठ्या प्रमाणावर हरित पट्टा विकसित करण्यात येईल. अभ्यास क्षेत्रात कोणतेही राष्ट्रीय उद्यान, वन्यजीव अभयारण्य, जैवमंडल राखीव क्षेत्र किंवा अन्य पर्यावरणीयदृष्ट्या संवेदनशील क्षेत्र नाही.

सामाजिक-आर्थिक पर्यावरण

बांधकाम टप्प्यात प्रकल्पामुळे कुशल, अर्धकुशल आणि अकुशल कामगारांसाठी रोजगाराच्या संधी निर्माण होतील. वाहतुकीत तात्पुरती वाढ, ध्वनी आणि बांधकामाशी संबंधित उपक्रमांमुळे काही परिणाम होऊ

शकतात; तथापि, योग्य नियोजन आणि पर्यावरण व्यवस्थापन उपाययोजनांद्वारे त्यांचे व्यवस्थापन केले जाईल. बांधकाम कामगारांना पुरेशा स्वच्छताविषयक सुविधा, पिण्याचे पाणी, आरोग्य सेवा आणि वैयक्तिक संरक्षण साधने उपलब्ध करून दिली जातील.

कार्यरत टप्प्यात थेट आणि अप्रत्यक्ष रोजगारनिर्मिती, पूरक उद्योगांचा विकास, व्यापारी उपक्रमांमध्ये वाढ आणि स्थानिक पायाभूत सुविधांमध्ये सुधारणा यांद्वारे प्रादेशिक अर्थव्यवस्थेला सकारात्मक योगदान मिळेल. या प्रकल्पामुळे अंदाजे 1,000 व्यक्तींना रोजगार उपलब्ध होण्याची अपेक्षा आहे. कॉर्पोरेट पर्यावरणीय उत्तरदायित्व (CER) उपक्रमांद्वारे आसपासच्या गावांमध्ये शिक्षण, आरोग्य सेवा, पर्यावरण सुधारणा आणि सामुदायिक पायाभूत सुविधांच्या विकासास अधिक चालना मिळेल. सर्व कर्मचाऱ्यांसाठी व्यावसायिक आरोग्य व सुरक्षा उपाययोजना, नियतकालिक आरोग्य तपासणी आणि सातत्यपूर्ण प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यात येतील.

4. पर्यावरणीय निरीक्षण कार्यक्रम

आवश्यक नियमांचे पालन सुनिश्चित करण्यासाठी पर्यावरणीय निरीक्षण योजना नियामक आवश्यकतांनुसार राबविण्यात येईल. MoEF&CC च्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार, पर्यावरणीय निरीक्षण अहवाल तसेच पर्यावरणीय मंजुरीमध्ये नमूद केलेल्या अटींच्या अनुपालनासंबंधी अहवाल RO-MoEF&CC, SPCB आणि MoEF&CC च्या Parivesh या ऑनलाइन पोर्टलवर सादर करण्यात येईल तसेच कंपनीच्या संकेतस्थळावर अपलोड करण्यात येईल. ऑक्टोबर ते मार्च आणि एप्रिल ते सप्टेंबर या कालावधीसाठी अनुक्रमे जून आणि डिसेंबर महिन्यात अनुपालन अहवाल सादर केले जातील. निरीक्षणासाठी तृतीय पक्ष प्रयोगशाळा (MoEF&CC आणि NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळा) नियुक्त करण्यात येईल. तसेच स्व-पर्यावरणीय लेखापरीक्षण, आरोग्य व सुरक्षा लेखापरीक्षण आणि ऊर्जा लेखापरीक्षण दरवर्षी करण्यात येईल.

प्रकल्पाचे लाभ

- यामुळे कीटकनाशकांच्या मागणी व पुरवठ्यातील काही प्रमाणातील तफावत कमी करण्यास मदत होईल.
- भारतातील अंतिम ग्राहकांसाठी कीटकनाशकांचा खर्च कमी करण्यास मदत होईल.
- यामुळे OFB ची नफाक्षमता वाढण्याची अपेक्षा आहे.
- यामुळे देशांतर्गत बाजारपेठेत स्थैर्य राखण्यास मदत होईल.
- बांधकाम आणि कार्यान्वयन कालावधीत रोजगारनिर्मिती होईल.

पर्यावरण व्यवस्थापन योजना

शाश्वततेसाठी प्रकल्पामध्ये EHS धोरण स्वीकारले जाईल. पर्यावरण व्यवस्थापन योजना आणि OHSAS मार्गदर्शक तत्त्वांच्या पालनासाठी प्रकल्पामध्ये स्वतंत्र EMP कक्ष, अग्नी व सुरक्षा कक्ष आणि व्यावसायिक आरोग्य केंद्र उपलब्ध करून देण्यात येईल. OFB Tech Limited कडून MPCB, CPCB आणि MoEF&CC यांनी निर्धारित केलेल्या सर्व मार्गदर्शक तत्त्वांची अंमलबजावणी करण्यात येईल.

प्रकल्पाचा अंदाजित खर्च सुमारे **₹ 600 कोटी** आहे. पर्यावरण संरक्षण उपाययोजना, प्रदूषण नियंत्रण प्रणाली, पर्यावरणीय निरीक्षण, व्यावसायिक आरोग्य व सुरक्षा तसेच पर्यावरण व्यवस्थापन योजनेअंतर्गत हरित पट्ट्याच्या देखभालीसाठी ₹ 5,913.68 लाख इतकी भांडवली गुंतवणूक आणि ₹ 535.00 लाख प्रति वर्ष इतका आवर्ती खर्च निश्चित करण्यात आला आहे. याशिवाय, ₹ 73.68 लाखांच्या गुंतवणुकीतून 12,173 झाडे आणि झुडपे असलेला 82,012.90 m^2 क्षेत्रफळाचा हरित पट्टा विकसित करण्यात येणार असून, पूर्ण वाढीनंतर तो दरवर्षी अंदाजे 588.12 टन CO_2 शोषून घेईल अशी अपेक्षा आहे.